

К.О. Щава
(Національний авіаційний університет, Україна)

Наслідки російсько-української війни для НАТО

Ера глобалізації передбачає, що будь-які процеси, що відбуваються в одній країні, з часом, подібно ефекту метелика, знайдуть своє відображення по всіх куточках планети. Так само і повномасштабне вторгнення в Україну вплинуло на країни-члени НАТО.

У січні 2022 року Європейський парламент опублікував звіт «Десять проблем, на які варто звернути увагу у 2022 році». Питання російського вторгнення в Україну згадувалось лише один раз у розділі «додаткова інформація» [1]. Цього року Європейська парламентська дослідницька служба знову оприлюднила свій список «Десять питань, на які варто звернути увагу», першим пунктом якого є «війна Росії проти України». Конфлікт описується як «визначальний маркер...людська трагедія...геополітичний тектонічний зсув». Справді, цей конфлікт є міжнародним і, як і буду-які процеси в глобалізованому світі, впливає на всіх міжнародних акторів, зокрема і на НАТО.

Неможливо не помітити, що вторгнення Росії в Україну, з однієї сторони, наразі зміцнило НАТО. Питання безпеки знову стали першочерговими серед членів НАТО, що зробило альянс набагато більш актуальним, а діяльність стала ще більше відповідати заявленій на початку створення меті. Швеція та Фінляндія відмовилися від десятиліть — або, у випадку Швеції, від століть — нейтралітету і тепер хочуть приєднатися до альянсу, що було неможливо уявити до лютого 2022 року.

Війна в Україні зробила Польщу, яка багато разів у своїй історії ставала жертвою російської агресії, критично важливим гравцем як постачальник зброї та шлях постачання в Україну, а також забезпечивши домівку приблизно 1,5 мільйонам українських біженців [2]. Завдяки цим діям Польща стає великим європейським гравцем.

Провідну роль Польщі в допомозі Україні також помітили в Москві, де деякі з більш войовничих голосів заявили, що Росія повинна підготуватися до можливого польського вторгнення.

З іншої сторони, війна в Україні показала незгуртованість і розколи в Південно-Східному фланзі НАТО. Через ностальгічні почуття, історичну ворожнечу, залежність від російського імпорту енергоресурсів, а також захоплення Росією державних інституцій і внутрішньої політики Угорщина, Болгарія, Туреччина і навіть, певною мірою, Румунія відігравали більш обережну, навіть двозначну роль у відповідь на вторгнення Росії в Україну. Греція є винятком. Незважаючи на широку поширені проросійські настрої та давнє неприйняття участі у військових інтервенціях за кордоном, Греція негайно оголосила, що надасть військову допомогу Україні.

Ще одне свідчення відсутності одноголосності всередині Альянсу – рішення Угорщини дотримуватись власного курсу. Незважаючи на те, що уряд Угорщини засудив вторгнення Росії, він не надав Україні військової допомоги та відмовляється дозволити транзит зброї, призначеної для України, територією Угорщини. Уряд Угорщини також виступає проти санкцій ЄС проти Росії та призупинив допомогу ЄС Україні, щоб вивільнити 30 млрд євро для відновлення після пандемії та структурних фондів ЄС, які Брюссель заблокував на підставі передбачуваного ризику шахрайства та відступу демократії в Угорщині. Країна також стримувала вступ Швеції та Фінляндії до НАТО і продовжує перешкоджати будь-яким дискусіям щодо можливого приєднання України до альянсу. Однак позиція Угорщини не дивна, враховуючи все більш авторитарний характер угорського уряду, інтенсивний націоналізм і відмову від ліберальних сучасних європейських цінностей.

Угорщина зараз також переживає серйозну економічну кризу, позначену стрімким зростанням інфляції. Економічна скрута проявляється у зростанні суспільного невдоволення. Її уряд звинувачує санкції ЄС проти Росії в її економічних проблемах, а в січні 2023 року розпочав рекламну кампанію, стверджуючи, що більшість угорців виступає проти санкцій проти Росії. Прогнозується, що економічна ситуація погіршиться, що зробить авторитарну відповідь на внутрішні інакомислення та продовження опору допомозі Україні ще більш імовірними [3]. Такі кроки, у свою чергу, посилять напруженість у відносинах з рештою Європи та всередині альянсу НАТО.

Ще одна країна-член НАТО, яка зазнала впливу від повномасштабного російського вторгнення – Болгарія. Роздроблена політична сцена Болгарії так само розділена між проросійськими та прозахідними елементами. Зараз країною керує тимчасовий уряд. У квітні цього року відбудуться нові вибори — болгари вп'яте прийшли на вибори за два роки, що підкреслює крихкість політичної структури. Попередній уряд, чотирипартійна коаліція, потрапив у розбіжності щодо надання військової допомоги Україні та висилки російських дипломатів.

Падіння комуністичного режиму в Болгарії свідчило про підйом капіталізму, нестримну корупцію, олігархів і гангстерів. Країна зазнала серйозних економічних труднощів, і, як не дивно, проросійські настрої залишалися сильними. Імпорт російського газу та нафти та великі інфраструктурні проекти, які підтримує Росія, збагатили місцевих посередників і сприяли захопленню Росією слабких державних інституцій Болгарії.

ЄС знав про ці події і міг зробити більше, щоб протистояти їм, але він мав обмежений і розділений вплив на більш рішучого та краще організованого російського конкурента. Останні російські інформаційні операції в Болгарії були інтенсивними. Хоча росіяни не володіють ЗМІ в Болгарії, аналіз ЗМІ в Болгарії за 2022 рік показав великий вплив Росії. На найбільш відвідуваних новинних веб-сайтах країни 6090 статей посилялися на російські державні ЗМІ — RT, ТАСС, РІА, Новости та Sputnik. Тобто, Болгарія зазнала найбільшого впливу Росії в сфері ЗМІ – тут було набагато більше статей із цитатами з російських ЗМІ, ніж в будь-якій іншій країні на Балканах [4].

Російський політичний вплив у Болгарії сьогодні більше не ґрунтується лише на підтримці її більш традиційних прихильників, таких як Болгарська соціалістична партія, але тепер також походить від ультраправих рухів, які є проти ЄС, США та проросійськими. Це аналогічно політичній ситуації в інших країнах Європи, наприклад, в Італії, де опозиція підтримці України походить не лише від старих лівих, а й від ультраправих націоналістів.

Болгарія засудила вторгнення Росії та звільнила свого міністра оборони, який відмовився назвати це війною. Невдовзі після вторгнення Болгарія навіть почала непомітно допомагати Україні зброєю та паливом, продаючи іншим країнам ЄС, які потім робили зброю та паливо доступними для України. Відкрита політична підтримка була складнішою. У травні 2022 року уряд Болгарії оголосив, що ремонтуватиме українську військову техніку, але Соціалістична партія заблокувала пропозицію про відправку зброї, а в червні виступив з недовірою, який, як повідомляється, підтримала Росія, призвів до відставки уряду. Нові вибори в жовтні не змогли вийти з політичного глухого кута, і жодна партія не змогла сформувати новий уряд. 9 грудня 2022 року парламент Болгарії схвалив відправку Україні військової допомоги у вигляді легкого озброєння та боєприпасів, але надання допомоги Україні залишається суперечливим питанням, оскільки болгари знову йдуть на вибори. Майбутні вибори можуть посилити проукраїнську позицію, але триваюча нестабільність політичної ситуації в Болгарії й надалі залишатиметься стримуючим фактором для НАТО в регіоні.

Висновки

Війна в Україні, як і інші глобальні потрясіння, внесла корективи в діяльність міжнародних акторів, посилила наявні проблеми, відкрила нові і приховані. НАТО, як один із найпотужніших учасників міжнародних відносин, що має справу з питаннями безпеки, відчуло на собі наслідки повномасштабного вторгнення. Російсько-українська війна, ставши каталізатором, показала як сильні, так і слабкі сторони Альянсу: НАТО знову повернулось до своєї першочергової мети і поставило питання безпеки на перше місце; і водночас, країни-члени розділились на дві групи, розколовши НАТО, цим самим показавши його слабкі місця.

Список літератури

1. Lepskiy, Maxim, and Nataliia Lepska. «The War in Ukraine and its Challenge to NATO: Peacekeeping to Peace Engineering». *American Behavioral Scientist* 67.3 (2023): 402-425.
2. Mearsheimer, John. «The causes and consequences of the Ukraine crisis». *The National Interest* 23 (2022).
3. Kunertova, Dominika, and Niklas Masuhr. «The War against Ukraine Shapes NATO's Future». *CSS Policy Perspectives* 10.4 (2022).
4. Chitadze, Nika. «Possible Geopolitical Consequences of the Russia-Ukraine War». *Handbook of Research on War Policies, Strategies, and Cyber Wars*. IGI Global, 2023. 256-272.